

Kranjsko.

Iz Ljubljane, dne 12. julija. Socialni odsek Ljubljanskega učiteljskega društva je priredil ob sklepu šol. leta, dne 8. t. m., pri Čišnovarju na Dolenjski cesti poslovilni večer, ki se ga je udeležilo častno število ljublj. učiteljev in učiteljic. Med nami je bilo tudi par tovarišic iz okolice. Zabavali smo se neprisiljeno in prijetno in v zvezi s slovo drug od drugega za čas počitnic, ko zapusti marsikdo izmed nas mestno ozidje in se preseli na kmete, da si v čistem zraku nabere moči za prihodnje šol. leto.

Ljubljanskemu učiteljskemu, ki ostane čez počitnice v Ljubljani, naznanjamo, da je shajališče vsake nedelje popoldne v gostilni pri Jurju na Dolenjski cesti. Ako se pomenuje za kak drug izlet, priobčimo to pravočasno v „Učit. Tov.“ Socialni odsek.

Litijsko učiteljsko društvo ima svoj občni zbor, dne 28. julija t. l. v šoli v Liti ob pol 11. uri dopoldne.

Dnevni red:

1. Navadne točke občnega zbora.
 2. Volitev delegatov za zborovanje „Zaveze“ v Mariboru.
 3. Razna posvetovanja in slučajnosti.
- Na mnogobrojno udeležbo vabi
odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 4. dne julija v Celju pri piči udeležbi. Svojo odsotnost je opravičilo več tovarišev.

V pozdravnem govoru se je predsednik tov. L. Černej v primernih besedah spominjal 40 letnice šolskega zakona. Izrekel je tudi zahvalo vsemu bivšemu zastopniku učiteljskega v celjskem okraju nekdanjemu svetov. tov. Arminu Gradišniku. Z njim je učiteljsko tega okraja izgubilo v pravem pomenu besede zastopnika svojih interesov.

Prečital je več od zadnjega zborovanja došlih dopisov ter omenil, da je odposlal prošnjo glede 50% prispevka države k šolskim stroškom.

Delegatom za glavno skupščino „Zaveze“ v Mariboru so bili izvoljeni sledeči tovariši, oziroma tovarišice: Fran Brinar, Josip Čulek, Armin Gradišnik, Karel Kveder, Fran Pristovšek, Rajko Vrečar, gđ. Ter. Kordiš in ga. Ida Wudler; namestnikom pa ga. Dora Pristovšek in tov. Wudler. Izvolitev „Bundovih“ delegatov se je prepusila društvenemu odboru.

Prihodnje zborovanje skliče odbor v mesecu novembru, po potrebi tudi prej.

Med zborovanjem so cenjene tovarišice, zlasti ga. Brinarjeva, razpečale mnogo Ciril-Metodovih ogleđnic in narodnih kolkov.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je potoletno dne 17. junija v Sv. Barbari v Halozah.

Ko smo se po krásni vožnji čez vinorodni Okči bližali svojemu cilju, so nas pozdravljale plapolajoče zastave z barbarskih streh, in preprost slavalok „Dobro došli“, ves okrašen z zelenim bršljanom je govoril o iskreni želji barbarskega učiteljskega, da nam priredi kar največ razvedrila.

Hvala mu!

Zal — sešlo se nas je le 18 udov, ker je bilo slabo vreme. K društvu so ta dan pristopili še 4 redni udi in 3 barbarski domačini kot podporni. Bog jih živi!

Pred obedom smo si ogledali košarstvo, kjer so se oglasile za poučni tečaj v tej spretosti še 4 tovarišice, tako da bo prihodnje leto omogočen Trajal bo en teden.

Impozantni Borl v svoji divni leži nam je klical zadnje pozdrave v slovo in njega valjivim glasom je sledil voz, ki je stresel izletnike v pesek...

Dne 1. julija je bilo zborovanje v ptujski okoliški šoli. 36 udov; 13 tovarišic in 26 tovarišev se nas je sešlo. 6 udov pa je opravičilo svojo odsotnost. Gosti so bili iz Celja in Ormoža. Kaj pa drugi udi?

Število udov narašča: veselo znamenje stanovske zavednosti! Le tako naprej: vsi pod zastavo skupnih ciljev!

Za spomenik pok. tov. Vauda, je dovolilo društvo iz blagajnice 10 K, ki se odposljejo po možnosti hitro.

Društvo je poverilo tov. predsednika, da stavi pri okrajni učiteljski konferenci predlog o regulaciji učiteljskih plač.

Za „Zavezino“ glavno zborovanje v Mariboru, ki bo 15. in 16. avgusta, smo volili 5 delegatov; ti so tovariši: Pesek, Strelec, Ogorelec, Žunkovič in tovarišica Meškova; namestnika pa sta tov. Čeh Ivan in tovarišica Duller Mara.

Tov. Pesek in Klemenčič sta bila voljena „Zavezinih“ delegatov.

K „Zvezi narodnih društev v Celju“ grede kot delegati tov. Pesek, Klemenčič in Rozband, kot namestnika tov. Luknar in Serona.

Društvo misli, naj bi uvedli knjigo „Deutsches Sprachbuch für nichtdeutsche Volksschule von Dr. Karl Tumlriz. — 1. Teil.“ — za poizkušnjo le na okoliški šoli v III. raz., kjer naj bi prakticali 3 leta in potem poročali o uspehih.

Pri svojem predavanju o kmetijskem pok. je poudarjal tov. Ogorelec, da je pri strokovni izobrazbi neobhodno potrebna ločitev dece po spolu: drugačna je naloga gospodar-

jeva, drugačna gospodinjina. Za podlago svojega referata je imel te-le točke:

1. Deluje se naj na odpravo generelnega oproščenja.

2. Prirejajo se naj tečaji za učiteljice v izveščanju v gospodinjstvu.

3. Višji razred v večrazrednicah se naj loči po spolu.

4. Dekliški oddelki tega višjega razreda naj poučuje v vseh predmetih literarna učiteljica, ki se je prej izveščala v gospodinjstvu.

Društvo pa je dostavilo 5. točko:

5. Učiteljsko društvo za ptujski okraj želi, da se zagotovi ljudskošolskemu učiteljskemu visokošolska izobrazba.

Društvo smatra, da ima odlok o vročinskih počitnicah zopet svojo veljavo, ker so preložili počitnice na september in oktober: tudi so nam podaljšali letošnje šolsko leto na 12. mesecev.

Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo dne 7. junija t. l. v prijaznem kraju St. Petru pod Sv. Gorami. Vkljub slabemu vremenu se je zbralo nad 20 tovarišic in tovarišev. Pogrešalo se je nekatere bližnje kolege.

Zborovanje se je pričelo ob 10. predpoldne v šol. prostoru. Tov. predsednik Pulko pozdravi navzoče med temi tudi goste: go. Pulko in go. Viher iz Dobjega; go. Pečnik iz Buč in gđ. Moric iz St. Petra. Nato je bila hospitacija v I. razredu, kjer nam je tovariš Volavšek pokazal, da se da po Lasterjevi metodi doseči velike uspehe. Ponavljal je z učenci tudi snov iz nazornega nauka „letni časi“. Hospitacija je v splošno zadovoljnost dobro izpadla.

Predsednik se spominja tudi 40 letnice obstanka drž. šol. zakona.

Tovariš Ulčar je razpravljal o temi „Šola in kmetijsko vprašanje“ in stavi predloge, ki so bili soglasno sprejeti:

1. Učiteljsko kozjanskega okraja, zbrano na svojem zborovanju v St. Petru pod Sv. Gorami dne 7. julija t. l., se izreka za to, naj bi se šole na kmetih preustrojile v tem smislu, v koliko, da se v 7. in 8. letu uvede pouk v kmetijstvu, ki naj bi služil kmetijskemu in delavskemu stanu v korist.

2. Izreka se za osemletno šolsko obveznost v smislu § 21. drž. šol. zak.

3. Država naj bi prevzela šolo, če že ne popolnoma, vsaj deloma v svojo oskrbo. Prišpevala naj bi 50% za šolo.

4. Na učiteljskih naj bi se poučevalo več v kmetijstvu in ne samo teoretiško, temveč več praktično. V ta namen naj bi se učiteljska razširila v 5 letnikov.

V debato glede tega vprašanja so posegli tov. Moric in Gostinčar, ki se zavzemata za nerazdeljen pouk, ki naj bi se uvedel na nekaterih šolah skozi dve leti.

Tovariš Krajnc je za to, da se v zadnjih dveh letih poučuje več prirodnoznanstva.

Ta predlog je utemeljeval tov. Pulko s tem, naj bi se otroci izven šol dobe poučevali v kmetijstvu in naj bi država, oz. dežela dala podporo nadarjenim kmetijskim sinovom, da bodo imeli priliko, se na kmetijskih šolah popolniti v kmetijstvu.

Na to opozarja navzoče na zbiranje tujih krajevnih imen, ki naj bi se poslala „Slovenski Matici“.

Kar se tiče nabave novih šol. zvezkov, se pogovore šol. voditelji med seboj in izrečeje svoje mnenje.

Pobirati se je začelo za nagrobni spomenik pokojnemu tovarišu Hočevanju.

Na novo so pristopili k društvu tov. Pulko Ivana — Dobje, Podlesnik Františka — Dobje, Zolgar Roza — St. Peter, Jerin Vojteh — Podbetrtek.

Kot delegat h glavnemu zborovanju „Zaveze“ je izvoljen tov. Pulko in k „Lehrerbundu“ tov. Bračič.

Prihodnje zborovanje bo dne 19. novembra v Kozjem.

Srednješolski vestnik.

**** Na ljubljanski realki** je napravilo letos zrelostni izpit 15 Slovencev, med temi 2 z odliko.

**** Na mestni višji realki v Idriji** je bilo konec minolega šolskega leta v pripravljalnem razredu in v 7 realnih razredih 259 učencev; od teh 108 iz Idrije, 20 iz idrijske okolice, 73 s Koroškega, 53 s Primorskega, 1 s Koroškega, 3 s Štajerskega in 1 s Češkega. Po jeziku 254 Slovencev, 3 Nemci, 1 Hrvat in 1 Čeh.

**** Novomeška gimnazija** ima za 227 slovenskih in 6 nemških dijakov nemški Jahresbericht. Odliko ima 71 dijakov, za višji razred je sposobnih 151 dijakov.

**** Na gimnaziji v Kranju** je bilo ob ravnokar končanem šolskem letu, kakor poroča nepotrebnim nemški Jahresbericht, 309 dijakov, od teh 305 Slovencev, 3 Nemci, 1 Čeh. Odlikanih je 47, poleg teh je dovršilo šolsko leto 213 dijakov, nesposobnih za višji razred je bilo 27 dijakov, ponavljalni izpit ima 21 dijakov, klasificiran na 1 dijak.

**** Škole šolskega leta na mariborski gimnaziji.** Zavod je obiskovalo v pretečenem letu 492 učencev, 295 Slovencev in 197 Nemcev; iz Maribora je bilo 70, iz ostale Spodnje Štajerske 341 učencev. Maturantov je 42.

**** Sprejemni izpiti.** Na ženskem učiteljskem v Gorici se je vpisalo 105 Slovencev, od katerih je sprejetih 42, a 63 je zavrženih. Italijank se je prijavilo 65, izmed katerih je sprejetih 42, a 23 zavrženih. Na gimnaziji v Gorici je napravilo izmed 83 kandidatov 74 sprejemni izpit, na realki pa od 48 kandidatov 43.

**** Na celovški gimnaziji** je izmed 32 maturantov bilo 7 Slovencev. Vsi so izdelali 2 z odliko. — Na cel. gimnaziji je bilo to šolsko leto izmed 480 učencev le 81 Slovencev!

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v 7. letošnji številki to-le bogate vsebine: 1. Tilka. J. o. s. V. a. n. d. o. t. Pesem. — 2. Kaj nam je pripovedoval naš dedek. A. Pesek. Povest. — 4. Ivko in Saša. Dušana. Povest s podobo. — 4. Navadni tulenci. L. O. Poučni spis s podobo. — 5. Demovinska ljubezen. Marija. Povest. — 6. Cesarjeva 60 letnica v Komendi. P. P. Poučni spis z dvema podobama. — 7. Trije kosci. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 8. Na polju. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 9. O treh bratih. Fran. Košir. Narodna pripovedka. — 10. Vrtljak v gozdu. Ivo Trošt. Povest. — 11. Sirota. V. S. Pesem. — 12. Pouk in zabava. Zastavica v podobah. Fr. Rojce. — Živali in alkohol. — Kaj se zgodi z mrtvimi ribami? — Velikanski plug. — Prva znamenja! — Razna zdravila zoper kašelj. — Nekoliko o prebivalstvu zemlje. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Zgodovina novejšega slovenskega slovstva. I. del. Od Poblina do Prešerna. Spisal Ivan Grafenauer. Ljubljana 1909. Založila katoliška Bukvarna. Cena 2 K. — To lepo, strogo objektivno pisano delo najtopleje priporočamo, želeč obenem, naj pride kmalu nadaljevanje.

Slovenska visoka šola v Ljubljani. Napisal Mirko Černi, visokošolec. Cena 80 v. Izdal in založil „Vseučiliški odsek dunajskega dijaštva.“ Vseučiliški odsek druga izdaja po interpelaciji poslanca Iv. Hribarja in tovarišev v državnem zboru 4. junija 1909. Brošura se nanaša z naslovom: Mirko Černi, mediciner, Hrušica 57, Jesenice. Dobiva se tudi po vseh slovenskih knjigarnah. Po pošti stane 33 v.

Izvestje deške meščanske šole v Postojni o šolskem letu 1908/9. — Izdal ravnatelj Josip Brinar. — Tiskal Maks Seber v Postojni. — Na prvem mestu je opis novega poslopja meščanske šole. — Konec šolskega leta je bilo v I., II. in III. razredu 70 učencev. Po narodnosti so bili vsi Slovenci.

Koncert v prid učit. konviku v Kranju. Svoj čas smo bili vajeni, da so se koncerti v prid učit. konviku prirejali v Ljubljani s sodelovanjem vsega petju večšega učiteljskega, češ, le na tak način zamore učiteljsvo pokazati, kaj zna.

Zadnja leta se je stvar izpremenila. Dolgo že nismo čuli o kakem takem velikem koncertu v Ljubljani. Znano nam je tudi, zakaj!

S tem večjim uspehom pa se prirejajo koncerti v posameznih šolskih okrajih in to zlasti tam, kjer se sicer nevaležnega dela poprime glasbeno izobražen učitelj in kjer mu priskočijo na pomoč še peveci-domačini.

Tov. Vilko Rus v Kranju je, rekel bi s popolno pravico, novi učitelj sedaj na Kranjskem, ki kot pevovodja nadkrijuje s svojim glasbeno izobrazbo in metodičnim poučevanjem svoje tovariše. V prvi vrsti je njemu pripisovati nedosežen uspeh koncerta, ki se je priredil v prid učiteljskemu konviku v Kranju.

Vzpored je obsegal vseskozi le glasbeno polnovredne točke. Tov. Rus se je v nasprotju z večino drugih pevovodij poprijel moderne glasbe, za kar mu gre še prav posebno priznanje.

Pevski zbor je zvenel pod njegovo roko kakor instrument, plemenit in uglasen natančno, kakor gosli umetnika. Čudil sem se temu in se čudim celo sedaj, po „Slarčevi“ 25 letnici.

V Kranju se je osnoval pred nedavnim časom ml. orkester „Sloga“. Če je med seboj osebno tudi tako „složen“, kakor glede harmoničnega igranja, zasluži ime „Sloga“, tedaj mu želimo dolgo življenje in tako lepih uspehov, kakor jih je že tu s svojo „Predigro k operi Rigoletto“. Komad je kaj težak, vendar nas je popolnoma njega produkcija zadovoljila. Spremljal je tudi zadnjo točko „Zbor kmetovalcev“ iz „Prodane neveste“ jako točno in z razumevanjem. Zlasti nam je pohvalno omeniti g. Sajovica kot steber orkestra. On je rahločuten in inteligenčen goslač. Pokazal je to tudi v dveh solo-točkah „Wienawsky Legend“ in za gosli umetno postavljenem „Kronungsmarschu“ iz „Propheta“. Obakrat je bila pri klavirju gospa Pirnatova. G. Sajovic obeta postati odličan umetnik. Želimo mu železne vztrajnosti in samozatajevanja, zakaj ravno pot goslačev-umetnikov je posuta s trnjem.

Mešan zbor (okrog 60 pevk in pevcev) je začel Foersterjevo „Ljubici“. Pela se je lepo, a žal, s premalim navdušenjem in ognjem. Zdi se mi, da se je pevec držal tudi nekoliko

„Lampenfieber“. Pa to nič ne stori. Zbor je to popravil v najpopolnejši meri z „Zaman pod oknom“.

Ker sem kot pisec tehle naglih vrst sam nekoliko interesiran pri tej točki, zato se mi pero ustavlja. Za svojo osebo izjavljam tovarišu Rusu in pevce najiskrenejšo zahvalo za skladbo. Priznavam jo šele sedaj, ko sem jo slišal; in poslušal sem jo, kakor poslušal ljubeč oče svojega otroka, s srečo in ponosom. Je-li to dosti kritike?

Mešan zbor je podal tudi odlomek iz „Prodane neveste“ s solom Marinke in Janka navdušeno in precizno. V gledališču bi si želeli takega zbora.

Ženski zbor je pel dvospiev „Prstan“. A. Dvořak ni napisal mnogo tako lepih dvospiev kot je ta. Zbor pevk je izvršil svojo nalogo izvrstno. Pri klavirju je bil g. skladatelj O. Dev. To je rečeno dovolj.

Soli gospe Pirnatove, namreč Iparčeva: „Če na poljane rosa pade“ in Hatzerjev „Pastir“, zlasti zadnja, sta jako ugajali. Gospa Pirnatova nima sicer obširnega glasu, a je tem bolj simpatična. Sosebno srednja leža (isto tudi takoj račun o tov. Mahkoti) seže v sree. Gospa Pirnatova si bo gotovo v drugi izbrala točko, s katerimi bo pokazala, da zna gotovo še več, kakor smo sedaj čuli.

Tov. Mahkota je bariton, ki razpolaga z obsežnim glasom, ki pa je tedaj najlepši, kadar mu gre brez težave iz grla in to je v nižji in srednji leži. Hvaležni smo mu za Sattnerjevega „Zaostalega ptica“, ki zahteva dokaj pevske rutine, in za Čajkovskega „Arijo kneza Gremine iz Opere „Evgenij Onegin“. Obe točki je tov. Mahkota obvladal v obče zadovoljstvo mnogobrojnih poslušalcev. Videlo se je, da je on ljubljene občinstva mesta Kranja.

Omeniti moram še kot ogenj vroč in kot svinec tehten moški zbor Aljažev „Slovan na dan“. To je skladba, ki prešine človeka do mozga. Seveda se mora peti, kakor se je pela pri tem koncertu, s takim navdušenjem in s tako popolnostjo. Pogrešal sem skladatelja gospe Aljaža. Stavim, da mu ne bi bilo žal, ko bi slišal to svojo skladbo iz ust teh pevcev. Ta poznavna Mahkotova, ti fortissimi! Kaj takega bi še rad čul! Klobuk raz glavo.

Hiša je bila polna, upam, da je učiteljski konvikt tudi zadovoljen! In to je bil glavni smoter koncerta! Emil Adamič.

Spominsko plosčó Karla Havlička so odkrili 11. t. m. v kopalšču Šternberk, kjer je ta slavni češki pisatelj in politični prebival po svojem prognanstvu na Tirolskem.

Politiški pregled.

*** Državni zbor zaključen.** „Wiener Zeitung“ razglša, da je sklenil ministrski svet na podlagi Najvišjega pooblastila zaključiti XIX. sesijo državnozbornskega zasedanja. Vlada je izdala obširen komuniké o razlogih, ki so privedli do zaključitve. V tem komunikéju se zvrča vso krivdo na slovanske stranke, medtem ko se izkuša vlada oprati.

*** Gorški deželni zbor** je razpuščen. Nove volitve se vrše jeseni. Boj bo hud, kakršnega še ni bilo.

*** Bivši ministrski predsednik** Grafen. Bivšega ministrskega predsednika Grafa Kazimira Badenja je blizu postaje Krassel tik Levova zadela kap, ko se je vozil na svoje posestvo Dvok. Baden je kmalu potem umrl.

*** Profesor Masaryk** je odpotoval v Belgrad, da nabere nov material za svoj govor v delegacijah o veleizdajniškem procesu v Zagrebu.

*** Volilne reforme** za šleski deželni zbor česar ni potrdil zaradi določbe, da so analfabeti izključeni od volilne pravice v splošni kuriji. Nove volitve se vrše že prihodnji mesec, in sicer na podlagi starega volilnega reda.

*** Petdesetletnica vladanja črnogorskega kneza.** Prihodnje leto praznuje črnogorski knez Nikola 50letnico svojega vladanja. O tej priliki se bodo vršile na Cetinju in po vsi Črni gori velike slavnosti. Sodi se, da pridejo na te slavnosti tudi italijanska kraljevska dvojica in več ruskih velikih knezov.

Jubilejski dar.

Učiteljsko — sebi! Čisti dohodek koncerta, ki ga je priredilo Učiteljsko društvo kranjskega šolskega okraja pod vodstvom vrlega tovariša Vilbaldusa Rusa v Kranju, 300-23 K. Živili! Rodovina Ivan Semerlova v Lesah namesto venca na krsto gospe Legatove 10 K. Trvdka Gričar & Mejač v Ljubljani, 37 K; tov. Karel Mataj z Vrhneke 4 K; skupaj 351-23 K; zadnjič izkazanih 1147-58 K; doslej darovanih 1498 K 81 h. Bog plati!

Vestnik.

Stoletnica rojstva Ljudevita Gaja se je vršila dne 8. julija 1909. Vsi hrvaški listi in revije se tega dogodka spominjajo z daljšimi članki, v katerih naštevajo zasluge Ljudevita Gaja za Hrvate in za Jugoslovane.